

*Yargı reformu ile ilgili bir yazıda tüm konulara değinmek imkânsızdır. Amacım, gelecek günlerde kısa/sade yazılarla 1. Paketin kilit noktalarını size sunmak. İşte 1. Paket ile ilgili 1. yazım. [*Bu paket esaslı bir yapısal reform içermiyor. Yargı reformu, yargıyı şekillendiren Hâkimler ve Savcılar Kurulu yapısından başlamalı; yargının özellikle yürütmeden bağımsız olmasının sağlamalı. Yapısal ve sistemsel sorunları/önerilerimi ileride başka formatlarda ele alacağım].

BUGÜN ÜLKEMİZDE “ADALET” AÇISINDAN EN SORUNLU KONULARDAN BİRİ OLAN “BASIN VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜNE” İLİŞKİN SADECE 3 DÜZENLEME VAR: SADECE 1’İ GERÇEKTEN ANLAMLI:

1. **CMK 286: 5 yıl altı hapis cezası alanlara Yargıtay’a temyiz yolunun açılması:** Bu haktan, ifade özgürlüğü açısından sorunlu uygulamaları olan maddeler faydalanabilecek. Kanunun yayımından itibaren 15 gün içinde müracaat edilmesi gerekecek. Bu iyileştirme önemlidir, zira Yargıtay, basın ve ifade özgürlüğü konusunda daha iyi bir tecrübeye sahiptir. Kanaatimce bütün Paketin en önemli iyileştirmesidir. Bunu destekliyorum. [Unutmayalım: *zaten birkaç yıl öncesine kadar* Yargıtay’a gidiyordu tüm bu dosyalar! Özetle; büyük bir yenilikten ziyade, yapılan bir hatanın düzeltilmesi].
2. **TMK 7/2:** Birçok gazeteci, kişi [örneğin; Cumhuriyet ve Sözcü yazarları], iktidar eleştirileri yüzünden (terörle hiç ilgileri olmasa da!), TMK 7/2 (terör propagandası) kapsamında yargılandılar/suçlandılar. Bu maddeye şöyle bir ekleme yapılmış; **“Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz”**. Oysa bunların suç olmayacağı, zaten maddeden anlaşılması gerekiyordu; sadece *“terör örgütlerinin cebir, şiddet, tehdit yöntemlerini övmek, teşvik etmek”* suç olarak tanımlanmıştır. Sadece eleştiren, haber yapanın bu kapsamda yargılanmaması gerektiği zaten çok açıktı. Anayasamıza, Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararlarına göre, haber ve eleştirilerin suç olmayacağı gayet açıktı.

Ancak, eklenmesine karşı değilim; bir *“siyasi niyeti”*, bir *“beyaz sayfa açılışını”* göstermek adına ekleniyorsa, neden olmasın. Ancak, tek başına sonuç vermesi çok zordur. Uygulamaya bakacağız.

*Bakınız, **TCK Madde 301’de neredeyse AYNI CÜMLE var**, ancak buna rağmen, 301 kapsamında – sadece iktidar mensubu kişilerin eleştirisini yaptıkları için yargılanan, ceza alan gazeteciler var!

- Özetle, sorun uygulamada ve uygulamadaki sorunu gidermek için çok boyutlu bir reform gerekir; HSK reformu ile yargının iktidardan bağımsızlığı sağlanmalı, “doğal hâkim” ilkesi tam korunmalı, mesleğe girişte nitelik artırılmalı, terfilerde performans kriterlerinde kanunların, AYM ve Yargıtay içtihatlarının *doğru uygulanması* dikkate alınmalı, vb. Bunlar şu an 1. Pakette yok.

3. **CMK 102: Tutukluluk Süreleri ile ilgili yenilik:** Bir kere, toplam tutukluluk süreleri açısından bir yenilik yok (ceza türüne göre, aynı üst sınırlar ve uzatma imkânları geçerlidir). Tek yenilik; *“soruşturma evresi” için ayrı (ve daha kısa) bir sürenin belirlenmesidir.* Ancak bu süreler; ağır cezaya girmeyen suçlar için 6 ay, ağır ceza kapsamında suçlar için 1 yıl, TMK suçları için 1,5 yıl + 6 ay uzatma olarak belirlenmiş. Bunlar zaten çok uzun süreler, çünkü *“soruşturma evresi”* demek, ortada daha iddianame yok Oysa tutukluluk için gereken şartlardan biri *“kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delil”* (+kaçma tehlikesi, delil karartma tehlikesi vb.). Somut delil varsa; neden iddianameyi hazırlamak 1 yıl sürsün? Özetle; Madde 102’ye yapılan ekleme kısmi bir *“iyileştirme”* sayılabilir, ancak pratik etkisi kısıtlı ve daha kısa süreler öngörebilirdi (suç ağırlığına göre tabii). Burada yine sorun, yanlış uygulamalar; tutuklu yargılama istisna olmalı. [*Avrupa’da süreler genelde daha kısa; 3-6 ay civarı çoğu ülkede, uygulamada ortalama tutukluluk süresi 4 ay civarı. Bizde hükümlü olmayan 60,000 civarı cezaevinde, çok yüksek bir rakam + ortalama tutukluluk süreleri çok arttı*].

***NOT: Mahkemelerin ve cezaevlerinin “yükünü” hafifletmek için kamu davası erteleme yetkisi genişletildi; 1 yıllık üst sınır 2 yıla yükseltildi.** Özetle, kanunda üst sınırı 2 yıl hapis olan suçlar için Savcı, kamu davası açmayabilir (5 yıl erteler). Ancak maalesef ifade özgürlüğünü ilgilendiren maddelerin neredeyse tamamında 2 yılın üstünde üst sınırlar var; faydalanamayacaklar. Şunu iyi anlamak gerek, bazı mahkemelerin yanlış uygulamalarından dolayı, “ağır” gibi görünen suçlar, çoğu kez basit eleştirilere ceza vermek için kullanılıyor, sorun bundan kaynaklanıyor. Örneğin; TCK 213, 214, 216/halkı kin ve düşmanlığa tahrik, 299/CB’na hakaret, vb. [TCK 301 ve 125/3/a faydalanabilirdi, ancak onlar da sanki çıkarılmış; çünkü teklif edilen CMK 171/6/b, kamu görevlilerine karşı suçları kapsamdan çıkarmış. CMK 171/6/b “istisnası” tekliften çıkartılmalı].

SONUÇ: Basın ve ifade özgürlüğü açısından ülkemiz çok büyük bir gerileme yaşadı. Avrupa Konseyine üye 47 ülkede toplamda 130 gazeteci hapiste; bunların 110’u Türkiye’de. Yüzlercesi halen yargılanıyor. Eleştirel bir tweet yüzünden de insanlarımız yargılanıyor.. Bu konular, bir Yargı Reformunun öncelikli konusu olmalıydı, çok kapsamlı şekilde (ve birçok maddede tadil yaparak) ele alınmalıydı. Yargı Reformu Strateji Belgesinde de reformun 1. Amacı *“hak ve özgürlüklerin”* güçlendirilmesi olarak açıklanmıştı. Bu açıdan Paketi yetersiz buluyorum. Bakanlık birkaç küçük iyileştirme/dokunuş getirmiş, ancak bu konuda daha güçlü

bir tavır koymalı ve tüm partilerle ortak kapsamlı bir çalışma sonucu, Meclis'te/Komisyonlarda bu konularda çok daha etkin adımlar atılmalıdır.

Saygılarımla, Av. Ece Güner Toprak.